

AZ EMIGRÁNS-POLITIKÁRÓL

Közli: Sztáray Zoltán

A forradalom után az emigrációban felélesztett Petőfi Kör¹ *Március* és *Október* című könyvmegosztásában megjelent, az emigráns-politikáról szóló két írást adunk itt közre. Az elsőt, ami 1957 októberében jelent meg, bevezetésnek, vitaindítóknak szántam. A második, hozzászólásként, Auer Pál tollából a könyvmegosztás következő havi számából való. Ezeket az írásokat jól kiegészíti Kéthly Anna levele, illetve Nagy Ferenc beszéde.

Rövid visszapillantás az emigrációnk történetére

Kínban fogamzott s dicsőségében elvetélt forradalmunk után a száműzetés jutott osztályrészemül. Gyermekkoromat, ifjúságomat egyaránt népünk számára érdektelen, vesztett háború árnyékolta be. Így férfikorom derekára ittam már annyit a keserűség poharából, hogy ne takargassak semmit. Nem vagyok s nem voltam soha derűlátó. Sorsom, ami elválaszthatatlanul összefonódott a magyarság sorsával, nem adott erre okot. Nem voltam derűlátó a múlt év októberében sem, amikor eldőrdült az első lövés. Hiába ujjongtam a riadtan menekülő szovjet páncélosok láttán, hiába szívtam annak a pár napnak szabad levegőjét, valami mindig ott lebegett vészt, vihart jöslő felhőként gondolataim fölött.

Tudtam, hogy a magyar nép sorsa nem Budapesten dől el. De ki merte volna ezt akkor odakiáltani a páncélos szörnyekre pusztá kézzel támadó magyar ifjúságnak? Lehet-e megálljt dobantani a szabadságáért fegyvert fogott nép elé? Kell-e vezekelnem, mert nem volt erőm visszatartani a biztos

¹ A Petőfi Kör emigrációban való felélesztésének gondolata a Magyar Forradalmi Tanács 1957. január 5–7-e között megtartott alakuló ülésén született meg. Megszervezését Jónás Pál, a Kör 1956. november 2-án megválasztott elnöke, valamint annak korábban is titkára, Nagy Balázs, vállalta, tisztségét továbbra is megtartva. Végrehajtó bizottsága a következőkből állt: Kiss Sándor, Nyeste Zoltán, Prágay Dezső, B. Rác István és Sztáray Zoltán. A Kör feladataként a forradalom eszméinek, célkitűzéseinek idegenben való megőrzését, ismertetését írta elő magyar és idegen nyelven megírandó előadások tartásával és egy angol nyelvű folyóirat kiadásával. Első előadását 1957. november 4-én, a forradalom vérbe fojtásának évfordulóján tartotta New Yorkban. Az *Október 23* című, angol nyelvű kiadványa Hamza András szerkesztésében 1958-ban jelent meg. Európában Nagy Balázs és Sztáray Zoltán kísérte meg a Kör felélesztését, ám részben érdektelenség, részben anyagi nehézségek miatt csupán a *Március és Október* című könyvmegosztást tudták időről időre kiadni. Az 1958 őszi Párizsban megtartott értekezlet igyekezett az európai csoport tevékenységét élénkebbé tenni és ehhez a New York-iakat támogató Szabad Európa Bizottság hajlandó lett volna anyagiakat biztosítani. De, mivel már ekkor a Brüsszelben létesítendő Nagy Imre Intézet megszervezése felmerült, a tárgyalásokat folytató Nagy Balázs és Sztáray Zoltán, aki már a strasbourggi értekezleten is sürgette a Magyar Forradalmi Történelmi Intézet létrehozását, elállt a megállapodástól. Úgy vélte ugyanis, hogy a két szervezet végeredményben azonos feladatot látna el. A New York-i csoport egyrészt a bekövetkezett érdektelenség, a témakörök kimerülése és a korábbi résztvevők egyéb elfoglaltsága miatt 1960-ban beszüntette tevékenységét.

halálba rohanó tizenöt éves diáklányt, akit ott temettünk el a Károlyi-kertben? Esztendeje nyomja a lelkiismeretemet, esztendeje érzem: igen! Ám ki volt a szerencsés? Ő, akit őszirózsák és krizantémok közé hantoltunk el a hazai földbe, vagy én, aki megfutottam és idegenbe szakadva, vezeklek a haláláért?

A népek országútján, Magyarországon, mindig voltak olyanok, akiket kergettek, és akadtak szép számmal kergetők is. Így választja a száműzetést a magyar szabadság, függetlenség két nagy apostola, szimbóluma, Rákóczi és Kossuth is. Az ő példájukból, sorsukból tanulhatunk a legtöbbet. Nagy reményeik, terveik, vágyaik éltetik őket. Méltán, hiszen nagyhatalmaktól kapnak ígéreteket. Hisznek is ezeknek, maguk erkölcséhez mérik őket, és úgy látják, céljaik is beleillenek az akkori politikai képbe. Ma már tudjuk, hogy ezek az ígéretések soha nem valósultak meg. Tudjuk azt is, soha nem voltak komolyak: mindkét emigrációt a nagyhatalmak csupán saját céljaik támogatására használták fel. Így jutott el Rákóczi is, Kossuth is a kiábránduláshoz. Csak az örökké magára maradt magyar nép várta – talán várja még ma is – a megígért segítséget.

E két nagy száműzött példája is elegendő kell legyen ahhoz, hogy elgondolkodjunk az emigráns-politika lehetőségein. Elsősorban azért, hogy meggondolásra, józanságra intsük magunkat. Az emigrációs hullámok egymást követik. Nincs olyan lényeges politikai változás hazánk történetében, amelyik ne kényszerítette volna egyik-másik honfitársunkat száműzetésbe. A Tanácsköztársaság bukása után és a második világháború során nem különösebben sokan választják az emigrációt, ám ez utóbbi végén százezrek veszik kezükbe a vándorbotot, menekülnek a szovjet csapatok elől, s vannak, akik kollaboránsként követik a visszavonuló német katonai egységeket, ám valamennyien az ismeretlen bizonytalanságba indulnak. Ez a hullám a magyar középosztály és a katonák emigrációja. Igen hamar szelektálódnak: zömük – mihelyt lehetséges – visszatér az országba. A politikai érdeklődésűek közül főként a jobboldaliak maradnak kint. Csakhamar szervezkednek is, elsősorban a katonák.

1947–48 táján, a kommunisták előretörése után megint megindul a mozgás nyugati határainkon. A totalitarista uralom előreveti árnyékát. Vannak, akik szabadságukat féltik, vannak, akik a gazdasági kilátástalanság miatt menekülnek. Ez a csoport mutatja a leghatározottabb politikai elkötelezettséget, állásfoglalást. Ezzel a hullámmal érkezik nyugatra a legtöbb, odahaza jelentős szerepet betöltött politikus, s jöllehet, valamennyien a kommunista terror elől menekülnek, elveikben meglehetősen színesek. Megegyeznek abban is, hogy az emigrációjukat rövid ideig tartónak vélik, s hiszik, politikai tevékenységüket hazatértük után ott folytathatják, ahol annak idején abbahagyták. Erre – főleg a forradalom előtt kialakult nézeteik szerint – nemcsak joguk van, de lehetőségük azért is, mert ők nem szolgálták ki a kommunista rendszert. Ez az a csoport, amelyik politikai aktivitása révén, amerikai anyagi támogatással létrehozta a „hivatalos” magyar emigrációs szervezetet, a Magyar Nemzeti Bizottmányt.² Persze, ebbe a szervezetbe nem fér bele mindenki, akinek az emigrációban politikai

² A Magyar Nemzeti Bizottmány New Yorkban való létrehozásának szándékát, a letartóztatása elől 1947. június 2-án az ország elhagyására kényszerült Varga Béla jelentette be 1947. november 15-én, mikor a svájci utazásából haza nem tért Nagy Ferenc miniszterelnök is New Yorkba érkezett. Az 1948. június 10-én kelt kiadványban a szerv létrehozását a következőképpen indokolja: „A magyar politikai élet szabad földön élő vezetőivel való előzetes megbeszélés alapján és azok felkérésére vállalkoztam arra, hogy megteszem az előkészületeket a magyar parlamentet helyettesítő szerv létrehozására. Feladatom teljesítésére törvényes jogalapot ad nekem, mint a szabadon választott nemzetgyűlés le nem mondott elnökének, az 1946. évi I. tc. 45. §-a 2. bekezdése, amely akként intézkedik, hogyha a „köztársasági elnök tisztiségének ellátására egyéb okokból képtelenné válik, az új köztársasági elnök megválasztásáig a köztársasági elnöki jogkört a nemzetgyűlés elnöke gyakorolja”. Az értesítésre beérkezett csatlakozási szándékok alapján Varga Béla 1949. július 21-én bejelentette a Magyar Nemzeti Bizottmány

hajlama van. Tény, a Magyar Nemzeti Bizottmány nem tudta úgy felépíteni szervezetét, hogy az kielégítette volna akár a reprezentatív, akár pedig a demokratikus, avagy a célszerű igényeket. A kívülmaradtak hol egyénileg, hol csoportokba tömörülve – különösen az első időkben – ellenzéki állást foglalva el, bírálták, támadták a „hivatalos” emigrációs szervezetet. Valaki azt gondolhatná, hogy ennek az ellenzéki tevékenységnek jótékony hatása is volt, ám az igazság az, hogy a Magyar Nemzeti Bizottmányról az Egyesült Államok propagandaszervei anyagi és különféle egyéb támogatása mellett eleinte lepergett minden bírálat, támadás. Mégis, 1953-tól, az úgynevezett olvadás megindulásától kezdve, az elbizonytalanodás és a felbomlás jelei mutatkoztak köreikben. Ezek okait már többen is taglalták és a szervezet jelentős tagjai már a forradalom előtt nyilvánosságra hozták.

Az 1956. november 4-i, másodszori szovjet beavatkozás után mintegy kétszázezer magyar hagyta el szülőhazáját. Ha ezek összetételét vizsgáljuk, úgy találjuk, zömmel a fiatalabb generációból került ki. Ez természetes is, hiszen a forradalom elsősorban az ifjúság forradalma volt, ők kényszerültek menekülésre és ők vállalták könnyebben a meneküléssel kapcsolatos nehézségeket, kockázatot. Merész gondolat volna azt állítani, hogy ezek a fiatalok valamennyien szabadságharcosok lettek volna: számosan akadtak közöttük olyanok, akik csupán – mint mondani szokták – a lábukkal szavaztak és nem vállalták a rájuk otthon váró életet. Botorság volna azt állítani, hogy az évtizedes kommunista befolyás nem hagyott káros nyomokat is ezen a menekülést választó generáción, ám igaztalanok volnánk, ha nem ismernénk el erőnyeiket is. Aki ismeri az elmúlt évtized magyarországi életét, annak csak jóindulattal szabad közelednie a hibákkal is rendelkező, nyugatra menekült fiataljainkhoz. Vállalnunk kell őket legalább annyira, amennyire ők vállalták az otthoni nyomorúságot, szenvedést és amiért olyan lelkesedéssel fogtak fegyvert nemcsak saját maguk, hanem a világ valamennyi népe szabadságáért. Sok önállóságot mutat ez a fiatalság politikai tekintetben is. Ahogyan meg tudta fogalmazni a forradalom első óráiban politikai követeléseit, ugyanúgy meg tudja mondani most is, mit akar. Önállóságra törekszik s ez időnként másokkal szembeni bizalmatlansággal jár. Éveken keresztül látta, hogy azok, akik vezetni akarták, nem a javát, nem a magyarság érdekeit szolgálták. Az emigrációs életünkben jelentkező széthúzás, az egymással vetélkedő egyének és szervezetek magatartása a bizalmatlanságukat csak növeli. Rendkívül hevesen reagálnak arra, ha akár egyének, akár csoportok támogató bázisnak akarják őket felhasználni. Önállósodási hajlamaik miatt csak a maguk vezetőit ismerik el. Ennyit erről az új emigrációról. Úgy hiszem, vállalnunk kell őket így, ahogy vannak. De ezt az ifjúságot büszkén is vállalhatjuk, hiszen szinte pusztá öklükkel harcolták végig a valamennyiünk számára szent forradalmat. Éppen ezért kell elítélnünk ama honfitársainkat, akik – minden segítő szándék nélkül – kaján örömmel csámcsognak az új emigráció egyik-másik tagjának kisebb, vagy nagyobb botladozásán. Tudomásul kell vennünk, itt vannak és helyettük nem kérhetünk másokat. A káröröm helyett segítségre, támogatásra van szükségük.

megalakulását. A Bizottmány elnöke Varga Béla lett, két alelnöke pedig Nagy Vince és Dombay János. A végrehajtó bizottságban a következők foglaltak helyet: Auer Pál, Bakách-Besseney György, Barankovics István, Eckhardt Tibor, Fábian Béla, Közi Horváth József, Nagy Ferenc, Peyer Károly, Pfeiffer Zoltán és Sulyok Dezső. A Magyar Nemzeti Bizottmánynak 1950-ben összesen kilencven tagja volt. Valamennyien olyanok, akik korábban jelentős politikai, társadalmi, egyházi vagy gazdasági tisztséget töltek be, köztük számos volt országgyűlési képviselő. Noha a Bizottmányt az Egyesült Államok szövetségi kormánya anyagilag és erkölcsileg végig támogatta, az a remény, hogy a nyugati demokratikus országoktól a magyarság érdekében jelentős támogatást kap, nem vált valóra. Ugyanakkor a Bizottmány nemzetközi intézményeknél, például az Egyesült Nemzetek Szervezeténél, komoly eredményeket ért el. Az 1956. október 23-án kitört forradalom nemcsak a Bizottmány tagjait érte váratlanul, de magát a vezetőséget is, ami soraiban egyfajta elbizonytalanodást, ha nem bómást okozott.

Hogyan ítélték meg otthonról az emigráns-politikusokat?

Valószínű, az otthoni hivatalos propaganda is hozzájárult ahhoz, hogy a nyugati országokban élő emigráns-politikusokról különösebben jó vélemény nem alakult ki bennünk, ahogy azokról a tevékenységeikről sem, amelyek híre eljutott hozzánk. Amíg a Szabad Európa Rádió tárgyilagos hírszolgáltatát – amelyet emigráns honfitársaink közvetítettek –, majd' mindig hasznosnak tartottuk, a gyakran naiv és néha ostobának, károsnak is tűnő propaganda-adásaikon, különösen a forradalom időszakában, sokat bosszankodtunk is. Nem szerettük a néha uszításnak is vehető, ellenállásra biztató megnyilvánulásokat. Általános véleményünk az volt, könnyű odakint a biztonságban kiabálni és arra számítani, hogy majd ha lehet, hazajönnek átvenni a vezetést és a hatalmat. Sajnos, a józanabb hangok ritkábban értek el bennünket. Ma már tudjuk, hogy az emigráció értelmes részének ilyen tervei nem voltak. Erről számoltak be még a forradalom előtt többek között a *Látóhatár* hasábjain megjelent írások is.

Mi volt a véleményük a nyugaton élő emigráns-tömegeknek?

Sajnos a válasz nagyon szomorú. Szinte egyöntetűen alakult ki a véleményük: a hivatalos emigráns-politikusok olyan távol éltek a tömegektől, hogy kapcsolatuk alig volt velük. Tevékenységük nem terjedt ki arra, állítják sokan, hogy a közönséges menekültekkel is törődjenek. Ezt a feladatot a különböző egyházi és társadalmi szervezetekre hagyták. Az időnkénti tájékoztató jellegű kiadványaik sem érték el a tömegeket, legfeljebb néha, az emigráns-sajtóban jelent meg tevékenységükről némi rövid beszámoló.

És az emigráns-politikusok?

Úgy hiszem, erre ők maguk adták meg a legilletékesebb választ. Számtalan tanulmány, sajtóközlemény, közreadott nyilatkozat és nyílt levél fejezi ki a véleményüket. Ha valaki ezeket végigbongészi, úgy találhatja, véleményük saját magukról lesújtó. Így jutunk el ahhoz a megállapításhoz, hogy az emigránspolitika nem volt jó az otthoniak szemében, nem volt jó az emigráns-tömegeknek, de nem volt jó maguknak az emigráns-politikusoknak sem. Mindez nem jelentheti azt, hogy karba tett kézzel ültek New Yorkban a Magyar Nemzeti Bizottmány tagjai, csupán azt szeretném érzékelni, hogy vállalt feladatukat közmegeledésre aligha látták el.

Szükség van-e emigráns politikai szervezetekre?

A diktatórikus, totalitarista rendszerekben élő népek nem hallathatják szabadon hangjukat, szabadságukat különböző módon korlátozzák: polgáraik ezért kényszerülnek többek között emigrációba. Ez utóbbiak feladata, hogy az elnyomásban élő honfitársaik érdekében szót emeljenek. Tevékenységüket rendszerint szervezetekbe tömörítve végzik, megosztva a feladatokat. Nyilvánvaló, hogy ezeket olyanoknak kell ellátniuk, akik erre alkalmasak is: ismerniük kell szülőhazájuk problémáit, el kell igazodniuk a szabad világ országaiban s hogy sikerrel végezzék feladatukat, idegen nyelveket kell beszélniük. A kezdeményezésektől nem szabad meghátrálniuk: elvük az kell legyen, hogy csak abból lehet valami, aminek nekilátunk. Amihez nem fogunk hozzá, abból nem lesz semmi. Ám azt sem szabad felednünk, hogy az emigráns-politikusi szerep általában nem hálás tevékenység, köszönet aligha jár érte, de jutalom sem. Ám az elnémitott, elnyomott népünk érdekében végeznünk kell akkor is, ha az eredmény lehetetlennek látszik. Camus mondására figyeljünk: görgessük a sziklát a hegyre, hátha egyszer mégis fennmarad.

Ki képviselheti emigrációban a magyar népet?

Mindenekelőtt azt kell leszögeznünk, hogy az otthon maradt magyar nép meghatalmazást, mandátumot arra, hogy emigrációban képviseljük, senkinek sem adott. Senkinek nem ad és nem is fog adni. Azok a felhatalmazások, amelyeket otthon képviselőinek adott, az emigrációban nem érvényesek.

Hiába is keresnénk közjogi alapot, hiába is kutatgatnánk különböző jogcímek után a hivatalos képviseletre, ezek mondva csinált elméletek maradnak, létjogosultságuk nincs. Ugyanakkor aligha tagadhatja valaki is, hogy az emigrációban mindenki képviseli szülőhazáját, otthon maradt honfitársait. Akár akarja, akár nem. Népünk képviselete tehát valamennyiünk joga és egyben kötelességünk is. Ebből az alpból kell kiindulnunk akkor is, ha az emigráns-szervezetekben tevékenykedők személyét akarjuk meghatározni: minden előjog nélkül azoknak kell ellátniuk a feladatokat, azokat kell kiválasztanunk, akik ezekre a legalkalmasabbak. Legalkalmasabbak azért, mert a rájuk bízandó munkaterületen a legtöbb ismerettel rendelkeznek és ezeket hajlandók is a közösség érdekében használni. Nem utolsó követelmény az is, hogy ezek a személyek erkölcsileg feddhetetlenek legyenek, alkalmasak a közösségi munkára. Minden más velük szemben felállítandó követelmény csak másodlagos igény lehet. Higgyük, hogy a korábban emigrációba kényszerült és a száműzetést a forradalom vérbe fojtása után vállaló százezernyi honfitársunk közül – ha ehhez a munkához jó lelkiismerettel, felelősséggel látunk – ki tudjuk választani a legalkalmasabbakat.

Az emigráns-politika anyagi szükségleteiről

Ahhoz, hogy bármilyen organizáció sikeresen tudjon emigráns politikai tevékenységet folytatni, anyagi eszközökre van szüksége. Magyarán pénzre, mint a háborúhoz. A szervezetben tevékenykedők életfeltételeit biztosítanunk kell. Különösen akkor, ha e munkájuk mellett egyéb kereseti lehetőséggel nem számolhatnak. A dologi kiadásokat is elő kell teremtenünk. Nem biztos ugyan, hogy a rendelkezésre álló pénzügyi fedezet nagyságával aránylagosan nő az emigráns-munka eredménye, de tény, hogy ennek híján nemigen lehet sikerre számítanunk.

Legideálisabb az volna, ha maguk az emigránsok tudnák biztosítani az anyagi szükségleteket. Bár kétségtelen, hogy az anyagi függőség veszélye ez esetben is fennállhatna akkor, ha egyesek nagyobb összeggel járulnának hozzá az így fedezendő kiadásokhoz. Eddigi tapasztalatok szerint ilyen megoldással aligha lehet számolni, a szükséges anyagiakat más forrásból kell előteremteni. Megállapíthatjuk azt is, arra se nagyon lehetséges kilátás, hogy ezeket az utóbbi forrásokat úgy válogassuk össze, az anyagi eszközök juttatásával elérhető politikai befolyásolást, vagy pedig ennek látszatát elkerüljük. Nem titok, az európai népek emigráns-szervezeteit az Amerikai Egyesült Államok polgárainak és vállalatainak adójába beszámítható, végeredményben a kincstárnak veszteséget jelentő összegekből a Szabad Európa Bizottság – avagy ennek valamelyik intézménye – támogatja. Tény az is, hogy az emigráns-szervezeteket ezért igen sok támadás éri. A vélemények megoszlanak abban a tekintetben, hogy ez az állapot teljes függőséget jelent-e, vagy csak kisebb mértékű befolyást, amit a cél érdekében el lehet viselni. Meglehet az is, hogy közös célokat lehet kialakítani, ám lehetséges, összeütközésekre kerülhet sor. Az a kérdés, elfogadható-e az ilyen anyagi támogatás, segítség? Ezt az adottság határozza meg: úgy kötünk kompromisszumot, hogy a lelkiismeretünk tisztán maradjon, avagy lemondunk a támogatásról és ugyanakkor az elvégzendő feladatról is.

A magyar forradalom és az emigráns-politikusok

Egy esztendő múltán megállapíthatjuk, hogy a magyar forradalom a korábbi véleményekkel szemben nem hozott világtörténelmi jelentőségű változásokat. De világtörténelmi jelentősége sohasem lesz vitatható. Szokták mondani, hogy a forradalmunk erről vagy arról lerántotta a leplet, többek között levizsgáztatta a magyar emigráns-szervezetet is. Tény, ahelyett, hogy az emigráció egyes ezzel számoló szereplői térhettek volna haza, megkezdendő újból politikai szerepüket, számon kérve az otthoniak évtizedes „botladozásait”, a magyar nép jelentkezett s tette mérlegre azokat, akik hosszú esztendőkön át egykori tisztségükre, megbízatásukra hivatkozva képviselték. Tervek, vágyak, álmok és közjogi képviseleti elméletek semmisültek meg.

Az emigrációnak rá kellett döbbsen arra, hogy jogfolytonossága egyedül csak a magyar népnek van. Meg kellett állapítania, hogy az esztendő során lemaradt az otthoni világ megítélésében. Odahaza nem állt meg az élet, új politikai mozgalmak indultak, amelyek végül is a forradalomhoz vezettek. E felismerések után a magyar emigrációs szervezet megbénult és még ma is keresi a magára találás lehetőségét. A feladat nem könnyű: korábbi politikai elképzeléseiket némelyek képtelenek levetni és a bekövetkezett változások, zavarodottság miatt önmaguk erődjébe vonulnak vissza, hogy divatjamúlt elveikkel hol célba, hol vaktában lövöldözzenek. Sokkal inkább arra kellene törekedniük, hogy tapasztalataik alapján segítséget nyújtsanak egy megújult emigrációs szervezet felépítéséhez, amelyben ők is megtalálhatnák a helyüket és az elvégzendő feladatokat. Immáron majd egy esztendő telt el azzal, hogy holmi egyéni, vagy csoportérdekek miatt se a régi emigráció tagjai közötti különféle nézeteltérések nem oldódtak meg, és a forradalom utáni menekültek aránylagosan sem tudtak beépülni egy elsősorban az otthon maradtak javát néző emigrációs szervezetbe.

Az emigráns-politika és a politikai pártok

Magam is híve vagyok a pártrendszernek. Ne essék tévedés, a többpártrendszernek. Annak, amit a magyar nép politikai programjában határozottan megszabott a forradalom alatt. A pártok alakítása, azok működésének lehetővé tétele az emberi szabadságjogokból fakad. Értelme látszik annak is, hogy az emigrációban ugyancsak szabadon szervezkedjenek a politikai pártok. Ez nemcsak szervezkedési jogukból fakad, hanem egyesek határozott igényéből, olyanokéból, akik csak pártkeretekben tudják elképzelni politikai tevékenységüket. A pártok az emigrációban hasznos feladatokat láthatnak el azzal, hogy kapcsolatot teremthetnek a nyugati testvér-pártokkal, azok támogatását megszerezhetik. Ugyanekkor a pártok nem igényelhetik maguknak, hogy kisajátíthassák az emigrációs szervezeteket.

Az egypártrendszerre átváltott otthoni politikai élet az esztendő során elsorvasztotta, majd megszüntette a kommunistán kívüli pártokat. Az ebben az időszakban felnőtt fiatal nemzedék, amelyik a forradalom gerincét adta, a többpártrendszert nem ismerte. Az egyeduralkodó kommunista párt iránti ellenszenvé általánosságban érvényesült a többi párttal szemben is: a forradalmi szervezetek mentesek voltak a pártok beültetésétől. Jóllehet, maguk is követelték a többpártrendszert: ez azt igazolja, hogy józanul kívánták felépíteni a pártokon alapuló parlamentáris kormányzatot. Ez a tény nem jelenti azt, hogy a forradalmi szervezetek elhagyták volna maguk is a nem pártpolitikai felépítésű forradalmi bizottságokat, tanácsokat.

Meg kell említenünk azt is, hogy a pártok alapján szerveződött régi emigrációs politikusok egy része hiányolja a forradalom után menekülteknél a pártpolitikai tapasztalatot, éretlennek tartja őket az elvégzendő feladatra. Meglehető, e magatartásnak csupán az az oka, hogy pozíciójukat féltik.

A MAGYAR FORRADALMI TANÁCS

Az 1956. október 23-án kitért magyar forradalom csodálatos egysége és különböző célszerűségi megfontolások csakhamar emigrációnk időszakos szervezete megteremtése felé terelték a nyugati magyarság figyelmét. Az első lépést a forradalom menekültjei tették meg, akikben még nyugatra érkezésük előtt megfogant a gondolat. 1956. november 19-én Bécsben létrehozták a Magyar Forradalmi Bizottmányt, majd 1957. január 5-e és 7-e között a Strasbourghban tartott konferencián a Magyar Forradalmi Tanácsot,³

³ A Magyar Forradalmi Tanács gondolatát közvetlenül az 1956. november 4-i orosz támadás és a forradalom vértbe fojtása utáni napokban Kiss Sándor, volt országgyűlési képviselő, a forradalmi napokban újraéledt Parasztszövetség igazgatója vetette fel még Budapesten. Viszonylag hamar indult neki a nyugati határnak, ám nemcsak menekült a várható megtorlás elől, hanem igyekezett mennél előbb felvenni a kapcsolatot a korábbi emigráció érdemes

amelyet az Európa Tanács besorolt a nem kormányokat képviselő tagjai sorába. A Magyar Forradalmi Tanács korántsem volt reprezentatív. Nem is lehetett, hiszen képtelen volt mindazokat elérni, akiknek a soraiban lett volna a helyük. Éppen ezért az alakuló kongresszuson nyitva hagyta a kapuit később jelentkező, érdemes emigránsok előtt.

Állíthatnánk, hogy a Magyar Forradalmi Tanács megalakulásától kezdve mind a mai napig folytak és folynak azok az áldatlan versengések, amelyek állítólagos célja a kiszélesítendő, egységes magyar emigrációs szervezet kialakítása. A Strasbourgan kitűzött céljai közül a Magyar Forradalmi Tanács alig tudott valamit is megvalósítani. Ennek két fő oka volt: az anyagi megalapozottság hiánya, és az, hogy állandó támadásoknak volt kitéve a legkülönbözőbb emigrációs csoportok részéről, nem elfelejtkezve a Magyar Nemzeti Bizottmány egyes tagjairól. Az emigrációs sajtónk erről igen híven számol be. Egyik sajátos jelenség az, hogy akik a legtöbb akadályt gördítettek útjába, azok igyekeztek munkájának elégtelenségét hangoztatni. Időközben a szervezet belső életében is szakadások mutatkoztak: sokan, akik korábban vállalták a szervezetet, ingadozni kezdtek. Valószínűleg közrejátszott ebben az anyagi eszközök hiánya is. A fáradhatatlanul támadók minden lehetőséget megragadtak a Magyar Forradalmi Tanács lejáratására. Kihasnálták azt a tényt is, hogy a szervezet néhány tagja visszatért Magyarországra. Mintha annak alakulásakor meg lehetett volna állapítani, hogy ki hajlamos a hazamenetelre? Ki nem tudja elviselni az emigrációs élet nehézségeit? Meg azt, hogy ki árulja el a

tagjaival, elsősorban Nagy Ferenc volt miniszterelnökkel. Személyes beszámolójából az derül ki, hogy Nagy Ferenc jó előre támogatását ígerte meg egy újonnan alakítandó emigráns szervezethez. 1956. november 19-én Kiss Sándor, Horváth János, Szabó Miklós, Nyeste Zoltán, Benkő Zoltán, Szarka Gábor és Rédey Gábor aláírásával megjelent a Magyar Forradalmi Bizottmány nyilatkozata a következő szöveggel: „A Magyar Forradalmi Bizottmány megalakulását, tekintettel a magyarországi helyzetre, szükségesnek, elengedhetetlennek, fontosnak tartjuk. Célkitűzéseivel, deklarációjával és akcióprogramjával egyetértünk és alapításában részt veszünk. Elhatároztuk, hogy a Magyar Forradalmi-Bizottmány tevékenységének színhelyeül Európa valamely nem semleges államát jelöljük ki.” A forradalom napjaiban néhány napot Budapesten töltött a Párizsban lakó Raksányi Árpád, 1945 előtt a külügyminisztérium tisztviselője, aki szerepet játszott a francia és az európai Keresztény Népmozgalomban, csatlakozott a Bizottmányhoz. Ő volt az, aki összeköttetéseivel elsősorban az akkori francia kabinet minisztere, Robert Buron és Monique Fatras, a Centre d'Information International befolyásos munkatársa révén megszerezte az Európa Tanács támogatását ahhoz, hogy az 1957. január 5-re összehívott, most már Magyar Forradalmi Tanácsnak nevezett emigrációs szervezet konferenciáját Strasbourgan tarthassák meg. A konferencia nem kis nehézségekkel járó szervezőmunkáját Raksányi Árpádon kívül Monique Fatras, és a Párizsba 1956 decemberében érkezett, az adminisztrációs és gazdasági feladatokat ellátó Sztáray Zoltán végezte. A strasbourgi konferencián sem Kéthly Anna, sem pedig Kóvágó József nem voltak jelen, mindketten másutt tettek eleget korábbi meghívásaiknak. A konferencia során megválasztották a Magyar Forradalmi Tanács elnökségét és tagjait. Elnöknek egyhangúlag Kéthly Annát, alelnököknek pedig Kóvágó Józsefet és a jelenlévő Király Bélát kiáltották ki. Tagok lettek a Kisgazdapárt részéről: Adorján József, Auer Pál, B. Rác István, Nagy Ferenc, Szabó Miklós; a szociáldemokratáktól: Bede Béla, Benjámín Olivér, Gábori György, Kisbán Jenő és Szélig Imre; a Petőfi Párt részéről: Benkő Zoltán, Boross Lajos, Füzessi István, Kovács Imre, Sz. Szabó Pál; a Kereszténydemokrata Pártból: Jenőffy Nándor, Hajdú-Németh Lajos, Kovács K. Zoltán és Radics József; a Petőfi Kört képviselte: Aykler Zsigmond, Jónás Pál, Nagy Balázs, Prágay Dezső, Raksányi Árpád; a Parasztszövetséget: Halászi József Horváth János, Kiss Sándor; a munkástanácsokat: Szabó György Vadász Kornél, Varga László; a Magyar Értelmség Forradalmi Bizottságát: Gáthi Róbert, Nyeste Zoltán és Sztáray Zoltán képviselte; az Írószövetség részéről: Faludy György, Ignóty Pál; a fegyveres erőktől: Bondor Vilmos, Egri György, Nagy János, Végvári Vazul; az Egyetemi Forradalmi Bizottságtól: Jankovich István, Molnár Ferenc, Osváth György; a Magyar Színjátszó Társaságtól: Dénes Tibor és Juhász József; s végül a Fővárosi Nemzeti Bizottság részéről: Török István és Zala György. Az Intézbizottság tagjai lettek: Adorján József, Auer Pál, Bede Béla, Benjámín Olivér, Benkő Zoltán, Boross Lajos, Faludy György, Hajdú-Németh Lajos, Horváth János, Jankovich István, Jónás Pál, Kéthly Anna, Király Béla,

forradalmat? Nem csodálkozhatunk ezek után azokon a nehézségeken, amelyek az egység megteremtését akadályozták: a támadók és a támadottak lettek volna hivatva a megegyezésre. Olyan áthidalhatatlannak látszó szakadékok vannak az élesen elkülönülő csoportok között, amelyek majdnem minden, az otthoniak érdekében végzendő munkát lehetetlenné tesznek.

Amiről gondolkodnunk kellene...

A céltalannak tűnő csatározások és az üres propaganda helyett találnánk-e olyan munkaterületet, amelyek reális elgondolás mellett valóban a magyarság céljait szolgálná? Képesek volnánk-e arra, hogy a nyugati magyarság számára tárgyilagos, megbízható sajtószolgálatot építsünk ki? Lenne-e lehetőség arra, hogy létrehozzuk a Strasbourghban elvben megszavazott Magyar Forradalom Történeti Intézetet, amelyik tudományos színvonalon dolgozna fel a forradalom történetét és nemzetközi szinten vizsgálná népünk számos politikai, társadalmi és gazdasági problémáját? Tehetnénk-e valamit a Párizsban felállítandó Collegium Hungaricumért? Az idő homokórája pereg: addig gondoljuk meg, mi a feladatunk, amíg alkalmunk van rá. A magyar nép bizonyára számon kéri tőlünk, hogyan sáfárcodtunk nevében az időnkkel, lehetőségeinkkel!

Sztáray Zoltán⁴

Kisbán Jenő, Kiss Sándor, Kovács Imre, Kovács K. Zoltán, Kóvágó József, Nagy Ferenc, Nagy János, Osváth György, Radics József, Raksányi Árpád, B. Rácz István, Szabó György, Sz. Szabó Pál, Szelig Imre, Sztáray Zoltán, Varga József és Varga László. A Magyar Forradalmi Tanács előbb Párizsban a rue Vernet 16. szám alatt nyitotta meg irodáját, majd átköltözött a rue Balzac 3. szám alá. Király Béla, Kiss Sándor más küldöttekkel együtt visszatért az Egyesült Államokba, hogy New Yorkban nyissák meg a Magyar Forradalmi Tanács irodáját. Párizsban Benjámín Olivér és Sztáray Zoltán maradt azután, hogy néhány hónap múlva Jónás Pál és B. Rácz István is kivándorolt Amerikába. Ahogy az várható volt, a Tanács tevékenysége áttevődött az Egyesült Államokba, ahol csakhamar a nevét is meg kellett változtatnia, mert sem az amerikai hivatalos körökben, sem a közvéleményben a „forradalmi” jelzőnek nem volt jó csengése. A most már Szabad Magyarország Nemzeti Képviselőre névre hallgató szervezet tevékenységének oroszlántérsze abból állt, hogy hosszadalmas és gyakran meddő, gyümölcstelen tárgyalásokat folytatott a Magyar Nemzeti Bizottmánnyal az egységes magyar emigrációs szervezet létrehozása érdekében, amit anyagi forrásainak elapadása is siettetett. Csakhamar nyilvánvalóvá vált, hogy az eredeti elgondolás, miszerint a magyar emigráció „súlypontját” Európában kell kiképezni, nem valósítható meg, és a párizsi irodában dolgozók erkölcsi és anyagi támogatás hiányában egyedül maradtak. Amint az előrelátható volt, a Szabad Magyarország Nemzeti Képviselőre és a Magyar Bizottmány tagjaiból 1958 márciusában New Yorkban megalakult a Magyar Bizottság, amelyből Kéthly Anna kimaradt. A Magyar Forradalmi Tanács párizsi irodáját 1958 júniusában szüntette meg.

A Magyar Bizottság egyik kiadványa szerint: „Emigrációs politikai szervezet, amelyik magába foglalja a háború utáni magyar politikai személyiségeket és az 1956-os forradalom képviselőit. Célja, hogy Magyarország függetlensége és a magyar nép szabadsága érdekében tevékenykedjék.” A Magyar Bizottság tagjai a következők voltak: Varga Béla elnök, Kóvágó József alelnök, Adorján József, Auer Pál, Barankovics István, Hajdú-Németh Lajos, Jónás Pál, Király Béla, Kiss Sándor, Kovács Imre, Nagy Ferenc, Pfeiffer Zoltán, Szabó Pál, Varga László, Váli Ferenc, Vidovics Ferenc. A Magyar Bizottság tevékenysége a nyolcvanas években részben az anyagi támogatás elapadása, részben a magyarországi politikai viszonyok változása és az elhalálozások következtében szűnt meg. Még életben lévő egykori tagjai közül Varga Béla visszaköltözött Magyarországra, Király Béla és Varga László a magyar politikai életben tevékenykedik, Jónás Pál és Kóvágó József az Egyesült Államokban él.

⁴ Sztáray Zoltán 1918. június 20-án született a Szilágy vármegyei Magyarcsaholyban. Közgazdász, szociológus, író, szerkesztő. Előbb a Magyar Általános Hitelbank, majd a Salgótarjáni Kőszénbánya központja tisztviselője, a Magyar Állami Szénbányák főrevizora. 1947-től az Országos Árhivatal osztályvezetője, miniszteri osztálytanácsos. 1948 őszén hamis vádakkal letartóztatták, fél évig ÁVO-elkülönítésben tartották, majd internálták. 1950

HOZZÁSZÓLÁS AZ EMIGRÁNS-POLITIKÁHOZ

A szabad Nyugaton élő magyarságnak igen sajátos az összetétele. A magyar nemzet különböző rétegei az emigrációban nem ugyanolyan arányban vannak képviselve, mint otthon, Magyarországon. Kisgazdák, földmunkások és ipari munkások aránylag lényegesen kisebb számban hagyták el az országot, mint a szellemi pályán tevékenykedők. Nagyobb arányban jelentkeztek Nyugaton a katonák, kereskedők és földbirtokosok is. Ez az arány az októberi forradalom óta némileg módosult. A fiatalság tömegesen vándorolt ki Nyugatra és bőven akadtak a fiatalok között ipari munkások és földművesek is. De a magyar emigráció ma sem tükrözi az ország rétegződését. Ez az egyik oka annak, hogy az emigrációban a szó igazi értelmében vett demokratikus intézményeket nem lehet megteremteni. A másik igen jelentős ok az, hogy „mint oldott kéve” szétszóródtunk és komoly választásokról, a népakarat hiteles megnyilatkozásáról szó sem lehet.

Akik az emigrációban szerepet vállalnak, nem képviselik az emigrációt, mert nem kaptak és nem is kaphattak az emigrációs tömegektől megbízást. De nem képviselik az ország népét sem, hiszen annak módjában sincs megbízást adni a távollevőknek. A volt országgyűlési képviselők mandátumukat nem azért kapták, hogy a magyar népet egy évtized után külföldön, emigrációban képviseljék. De a forradalmi tanácsok tagjai sem formálhatnak jogot arra, hogy a forradalom leverése után külföldön képviseljék megbízóikat. Ezekből a gondolatokból adódik az, hogy egy Nyugaton létesítendő, emigráns, politikai szervezetet inkább bizottságnak, mint képviseletnek kellene nevezni és tekinteni.

Egy ilyen bizottság – amit bárki létesíthet –, azonban nem „hivatalos” szervezet és csak akkor válnék azzá, ha a nyugati kormányok azt ellenkormányának elismernék. Pártokra az emigrációban nem volna szükség. De a „homo politicus” rendszerint pártpolitikus is. Elkerülhetetlen, hogy az emigrációs szervezetekben pártok is képviselve legyenek. Ennek következménye az, hogy a politikai képviselet csak koalíciós alakulatként jöhet létre. Sajnos, a magyar emigrációs életben most, amikor egy egységes politikai párt létrehozásáról van szó, nem kevesebb, mint nyolc párt jelentkezett. Igényt jelentett be a Kisgazdapárt, a Petőfi – azelőtt Parasztpárt –, a Szociáldemokrata Párt, a Kereszténydemokrata Párt, a Barankovics István pártja, Sulyok Dezső pártja és a Nemzeti Demokrata Párt. Valószínűleg jelentkezik a porondon egy kilencedik, most alakuló párt is. A pártokhoz járulnak a különböző forradalmi szervezetek.

Aki figyel a Franciaországban lejátszódó politikai eseményeket, az tudja, hogy a válságok folytonos megismétlődésének egyik okozója a sok párt létezése. Ezt a jelenséget jó volna megszívlelni a magyar emigrációs politikában is. Hogyan működhetik sikeresen egy olyan bizottság, amelyik nyolc párt és még néhány szervezet küldötteiből álló, koalíciós alakulat? Minden pártnak és forradalmi szervezetnek mindig megszennek a személyi és tárgyi kívánságai, amelyek a zökkenésmentes kollektív vezetést rendkívül megfogják nehezíteni. Az Amerikai Egyesült Államok elég jól boldogul két politikai párttal és az angol parlamentnek is lényegében csak két pártja van, hiszen az egyébként minden tiszteletet megérdemlő liberális csoport ma már alig bír súlyal. A magyar emigrációnak viszont ma is 8-9 pártja és még jó néhány más politikai szervezetre van szüksége. Otthon, a forradalom idején az emberek néhány órára elfelejtették, hogy melyik pártnak a tagjai. Egyetlen programjuk volt: a szabadság kivívása, amelynek érdekében soha nem tapasztalt magyar egységet teremtettek meg.

októberében a recski kényszermunkatáborba hurcolták, ahonnan 1953 végén titkos bírósági ítélettel szabadult. A forradalom alatt a Kisgazdapárt gazdasági vezetője volt. 1956 végén Párizsba távozott s részt vett a Magyar Forradalmi Tanács megalakításában, amelynek gazdasági vezetője lett. 1958–59-ben a Kossuth Foundation igazgatója, 1960–61-ben a Nagy Imre Intézet belső munkatársa, a *Szemle* szerkesztője. 1962-től az University of California szociológiai kutatója. Az *Új Látóhatár* amerikai szerkesztője és kiadója volt a folyóirat megszűnéséig.

Emigrációkban is ez a programunk, mégis ádáz harc dúl az egyes csoportok között, nem is szólva a hatalom nélküli emigráns pozíciókért vívott személyes tusakodásokról. Ideje lenne, hogy végre véget vessünk ennek a szomorú látványnak.

Legsajnálatosabb az, hogy akadnak, akik nem akarják tudomásul venni, hogy Magyarországon forradalom volt. Olyan forradalom, ami az egész világot bámulatba ejtette és amelyik új helyzetet teremtett és új embereket állított az emigráció csatasoraiba, olyanokat, akik jogot szereztek arra, hogy kivegyék részüket a magyar ügyek intézéséből. Viszont vannak új emigránsok, akiknek nem adatott meg ugyan, hogy a múlt év októberében részt vegyenek az otthoni harcokban, de akik azért akkor is és mindenkor teljesítették hazájuk iránti kötelességüket és akiknek munkája ma is felhasználható. Sőt vagyunk olyanok is, akik 1918-ban a frontról visszatérve, az „öszirózsás” forradalom idején ugyanazokért az eszmékért szálltunk síkra, amelyek az 1956-os forradalmárokat lelkesítették, majd pedig Kun Béla uralma idején emigrációba mentünk, s így most már másodszer vagyunk emigránsok, s akik 1945-ben megkíséreltük egy demokratikus, szociális igazságra felépített, modern európai Magyarország megszervezését.

Emigrációkban sokan vannak olyanok, akik odahaza antikommunista magatartásuk miatt évekig börtönben szenvedtek és akiket egyesek most nem átalják a kommunistaság vádjával illetni. Vannak mások, akiknek mindenki fasisztagyanús, aki 1956 októbere előtt hagyta el az országot. Széchenyi a magyarság jövője érdekében az apagyilkosoknak is meg akart bocsátani. Mi már annak is örülnénk, ha az ártatlanokat nem vádolnák meg. Örülnénk, ha az apák a fiúkat, a fiúk az apákat, az új emigráció a régit, a régi az újat igyekeznék megérteni. 1956 októberének utolsó hete a magyar nemzet történelmének talán legdicsőbb időszaka volt. És mégis akadnak sokan olyanok, akik a nagyszerű esemény jelentőségével nincsenek tisztában, annak résztvevőit nem szívesen juttatják szóhoz és az általuk hirdetett politika érvényesülését mindenképpen lehetetlenné akarják tenni. Vannak, akik elfelejtik, hogy bár az egész nemzet egyetértett a forradalmárokkal, a forradalom – később brutálisan megsemmisített – győzelme mégis elsősorban az ipari munkásság aktív és a parasztság passzív ellenállásának, valamint a haladó szellemű ifúság inmmár legendás bátorságának volt köszönhető. Természetes jelenség az, hogy a forradalom hősei tovább akarnak küzdeni politikai céljaikért, amelyeket a következők szerint fogalmazhatnánk meg: közszabadság és emberi jogok biztosítása, függetlenség, parlamentáris demokrácia, az idejétmúlt intézvények végleges megszüntetése, szociális igazságra felépített társadalom, szoros együttműködés Európa demokratikus országával, Magyarország katonai szövetségekkel szemben való semlegesítése, feltéve, hogy felszabadulásunknak ez lesz az ára.

A régi világ embereinek be kell látniuk, hogy új világ van keletkezőben és nincs visszatérés a múlthoz. Viszont a politikai pártok és a szabadságharcosok által létesített szervezetben tevékenykedőknek tudomásul kell venniük, hogy az általuk óhajtott belpolitikai megoldások csak az ország felszabadulása után válhatnak időszervé. Nyolc párt belpolitikai programját nehéz összeegyeztetni és egy koalíciós szerv által elfogadtatni. Nagyon helyes, ha a koalíció csúcsszervezetében csak olyanok vesznek részt, akik nagyjából ugyanazon irányban haladnak és haladtak a múltban is, de azért kár pártszempontok aláhúzásával és szövegezési kérdések miatt az együttműködést megnehezíteni. És amíg egyrészt a forradalom után már indokolt, hogy a kormányt formázó intézőbizottságban csak 1945-ben és 1947-ben megválasztott képviselők és a forradalmi szervezetek küldöttei vegyenek részt, a parlamentszerű testületbe helyes volna néhány fasisztaellenes, 1945 előtt megválasztott képviselőt is meghívni, noha ezek nem képviselik a forradalom szellemét. Kétségtelen, hogy szabad választások esetén helyet kapna a magyar parlamentben néhány konzervatív képviselő is. Ha tehát – amennyiben ez az emigrációban lehetséges – a demokrácia elveit akarjuk érvényesíteni, helyénvaló volna, ha a mintegy 150 főre tervezett, parlamentszerű nagytanácsban öt-hat 1945 előtt megválasztott, nem szélsőséges politikus is tevékenykedhetnék.

Vizsgáljunk meg ezzel kapcsolatban egy problémát, amely az utóbbi hetekben az emigrációban sok vihart idézett elő. Egy „alkotmánytervezet”, amelyet helyesebb lett volna szerényebben alapszabály-tervezetnek nevezni, megállapítja, hogy a létrehívandó új emigrációs szervezet magáévá teszi a forradalom kívánságait, s azok között a kulcsiparok, a bányák és a nagybankok államosításának fenntartását. Voltak, akik ezt kommunista programnak minősítették. Az államosítás kérdését azonban másként kell megítélni olyan országban, amelyekben már úgyszólván minden nacionalizálva van. Az alkotmánytervezet említett pontja nem kell hogy aggassa a nem marxistákat, hiszen a bányák, a kulcsiparok és a nagybankok tulajdonosai túlnyomó részben már eltűntek, meghaltak, vagy külföldön élnek. A legtöbb vállalatnak részvénytársaság volt a tulajdonosa, amelynek részvényei nem egy kézben voltak és a részvényesek nincsenek egymással kapcsolatban. A volt tulajdonosok vagy jogutódjaik tehát nem is kívánják majd a vállalatokat a teljesen megváltozott viszonyok között visszavenni, legtöbb esetben nem is lesznek abban a helyzetben, hogy az állam által eszközölt időközi beruházásokat megtérítsék, hogy vállalatukat saját erejükből finanszírozzák. Akik igényt kívánnak majd érvényesíteni, azok nyilván annak a kárnak a megtérítésére szorítkoznak csak, amelyet az annak idején hozott államosítási törvény is kilátásba helyezett és amelynek mértékét a kincstár felszabaduláskori helyzete is módosíthatja. Az alkotmánytervezet egyébként nem zárja ki az új vállalatoknak magántőkével való létesítését és az államosítás nem vonatkozik a közép- és kisiparra. Az alkotmánytervezetnek ezt a pontját tehát elfogadhatja az is, aki nem marxista, különösen ha tekintettel van a forradalmi szervezetek kívánságára. Más kérdés az, hogy ezt a pontot helyes volt-e az alkotmánytervezetbe beiktatni? A szóban forgó tervezet nem pártalkotmány. A pártprogramok nemcsak az emigráció idejére szólnak. A most létrehozni szándékolt emigrációs szervezet viszont a felszabadulás után megszűnik. Nagyon is vitatható, hogy helyes-e egy koalíciós, különböző világnézettől és különböző érdekeket képviselő pártokból álló emigrációs szervezet céljai közé oly célokat is felvenni, amelyek megvalósítása nem ennek a szervezetnek a feladata, s amelyek tárgyában a felszabadulás, tehát amikor az emigrációs szervezet már megszűnik, a szuverén nemzet parlamentje fog dönteni.

Az új emigránsokat egy nagy, felemelő és felejthetetlen élmény kovácsolta egybe. Érthető, hogy közelebb állnak egymáshoz, mint a régi emigráció tagjaihoz. Ez azonban nem lehet ok arra, hogy a régi emigrációról egyoldalúan megállapítsák, hogy azt súlyos mulasztás terheli. Miben áll ez a mulasztás? Bizonyára nem abban, hogy nem tudta kivívni hazánk felszabadítását, illetve, hogy nem tudta kieszközölni, hogy az Amerikai Egyesült Államok a múlt év novemberében elküldje csapatait hazánkba. Ma már a legnaivabb emigráns is tisztában van azzal, hogy ezért az emigrációt nem terheli felelősség, mint ahogy nem tartja a Rákóczi- és a Kossuth-emigrációt felelősnek azért, mert annak idején nem tudták a nyugati hatalmakat egy Magyarország felszabadítását célzó háború megindítására bírni. Hogy nem sikerült az Egyesült Államokat a múlt év októberében erélyesebb fellépésre bírni? Vajon hibáztatja-e valaki az új emigrációt, amiért nem tudta, mert jogi és politikai akadályok miatt nem is tudhatta, kiharcolni, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete közgyűlésén a kormánydelegáció helyett az új emigránsok képviseljék a magyar népet?

Azt is hallottuk, hogy a régi emigrációnak azért kell félreállnia, mert tíz éve távol él a hazától és nincs kapcsolata a magyar néppel. Kossuth több, mint négy évtizedet töltött száműzetésben, de aligha akadt magyar ember, aki azt vallotta volna, hogy nem volt joga a magyar kérdésekhez hozzászólni, s hogy elszakadt a magyar néptől. Ha az ilyen álláspont helyes volna, az új emigráció illetékessége is hónapról hónapra csökkenne. És ha olyan súlyos mulasztások történtek, kik követték el azokat? Bizonyára nem a szervezeten emigrációs tömegek. A Magyar Nemzeti Bizottmány koalíciós alakulat volt, amelyik kollektív testületként, összetételénél fogva keveset produkált, de amelynek tagjai külön-külön teljesítették feladatukat.

Mi volt a régi szervezet feladata és mit kell cselekednie az új politikai képviselőnek? Az emigrációnak azon kell munkálkodnia, hogy a magyar probléma ne kerüljön le sehol sem a napirend-

ról, hogy a nagyhatalmak kormányait, parlamenti tagjait, közvéleményét állandóan figyelmeztesse, nem lesz addig béke, amíg a magyar nép nem nyeri vissza – a többi leigázott néppel együtt – önrendelkezési jogát, hogy a magyar kérdés megoldása a Nyugatnak éppúgy érdeke, mint nekünk. Hogy a békés egymás mellett élés előfeltétele Magyarország felszabadítása. Hogy Németország egységesítése nem előzheti meg a mi felszabadulásunk problémáját, mert a kettő szorosan összefügg.

A politikai képviseletnek tájékoztatnia kell Nyugatot az otthoni helyzetről, a magyar nép mindenkori, igazi akarataról. Barátokat kell szereznie, rokonszenvet kell ébresztenie népünk és ügyünk iránt. Állandó érintkezésben kell lennie az egyes államok külügyminisztériumaival. Értékes személyi kapcsolatokat kell szereznie minden nemzet nem szélsőséges pártja tagjaival, kormánykörökkel, köztisztviselőkkel, a társadalmak szerepet játszó személyiségeivel. Azon kell lennie, hogy időnként szóhoz jusson a nyugati sajtóorgánumban. Meg kell ismertetnie a Nyugattal a magyar történelmet, irodalmat, művészetet, tudományt. Be kell kapcsolódnia különböző európai és egyéb mozgalmakba, szervezetekbe, feltéve, hogy azok céljai összeegyeztethetők a magyar érdekekkel. Össze kell fognia más rab nemzetek szabad képviselőivel a közös cél érdekében, s tanulmányoznia kell a felszabadulás után a velük való együttműködés lehetőségeit és módjait abban az új világban, melyben kis országok egymagukra utalva nem maradhatnak fenn. Behatóan kell foglalkoznia a menekültek, különösen az ifjúság, szociális és kulturális problémáival. Rádió és egyéb utak igénybevételeivel tartania kell a lelket az otthon szenvedő magyarságból anélkül, hogy honfitársainkat valótlan tényállításokkal félrevezetné és őket kockázatos vállalkozásokra csábítaná. Az emigrációs sajtó útján tájékoztatnia kell a szabad világban élő magyarságot.

Ne gondolja senki, hogy a múltban e tekintetben nem történt nagyon sok és hogy ami történt, az hiábavaló volt. Vannak, akik egy, a forradalom idején állítólag elhangzott nyilatkozatra hivatkoznak annak bizonyítására, hogy a régebbi emigráció nem volt a helyzet magaslatán. Miért nem hivatkoznak arra is, hogy voltunk, akik az orosz tankok megindulásakor közvetlenül, és a világlapok hasábjain is felszólítottuk a külügyi hivatalokat az Egyesült Nemzetek Szervezete Biztonsági Tanácsának azonnali összehívására, s katonáinak Magyarországra küldését sürgettük akkor, amikor az ENSZ, Pearson volt kanadai külügyminiszter kezdeményezésére, csapatokat küldött Suezbe, s akik nap nap után igyekeztünk frásainkkal, beszédeinkkel a világ lelkiismeretét felébreszteni, a Nyugatot kötelességeire figyelmeztetni. És amikor a régi emigrációról bírálókat mondunk, ne felejtjük el azt sem, hogy nem dicsőséges forradalom, hanem a németek oldalán vívott háború után végezte munkáját.

Igaz, hogy a Nemzeti Bizottmány összetétele nem volt szerencsés, főképp mert az ipari munkásság és a fiatalság nem volt képviselve kellő módon. De sokan tudják, hogy voltunk, akik ezen állandóan igyekeztünk változtatni és nem rajtunk múlott, hogy nem tudtunk célt érni. És tudják sokan azt is, hogy voltunk, akik az új emigránsok által szervezett Magyar Forradalmi Tanácshoz a közös munka érdekében, segítő szándékkal csatlakoztunk.

El kellett mondani mindezt, hogy egyszer s mindenkorra eloszlassuk a félreértéseket. Azok, akik az életüket kockáztatva harcoltak a magyar szabadságért, jogot váltottak arra, hogy a magyar ügyek irányításában az emigrációban is részt vegyenek. Fiatal lendületükre, új, úde hangjukra, helyzetismeretükre nagy szüksége van a magyarságnak. De nem nélkülözhető a régiégek tapasztalatai, kapcsolatai, tudása és ugyancsak kipróbált hazaszeretete sem. Fogjunk hát össze és küzdjünk vállvetve annak a népnek a jövőjéért, amelyre mindnyájan büszkék vagyunk.

Auer Pál⁵

⁵ Auer Pál 1885. október 3-án született Budapesten, meghalt 1978. június 20-án Párizsban. Nemzetközi jogász, politikus, diplomata. Fiatalabb korában szépirodalmi műveket írt Avar Pál név alatt, majd később nemzetközi jogi és politikai tanulmányokat. A második világháború előtt Budapesten ügyvédkedett. 1945-ben kisgazdapárti

Kéthly Anna New Yorkból küldött levele, ami 1957. január 5-én, a Magyar Forradalmi Tanács nyitó ülésén került felolvasásra Strasbourgban az Európa Tanács székházában:

„Sajnos, a legjobb akarattal sem tudok ott lenni, mert rengeteg munkát ró rám a magyar ügy ébren tartása, ülések, meghívások, lapok és szerkesztőségek révén a szimpátia megnyerése és a közvélemény informálása. Most folynak a megbeszéléseink az Egyesült Nemzetek felé, hogy megkapjuk annak lehetőségét, hogy mégis a közvetlen meghallgatásra kerülhessen a sor. Újból ismétlem, nagyon szeretnék ott lenni Önök között, hogy a sok fiatal politikusnak, akik évtized óta nem jutottak ahhoz, hogy a politika gyakorlatában részt vehessenek, tanácsot adhassak és megkérjem őket arra, vigyázzanak nagyon, hogy a nagy forróságtól a mi szánk ne kapjon égési sebeket. Olyan világtörténelmi helyzetben vagyunk, hogy mindennap változhatnak a dolgok és ha nem tudunk józanok maradni, akkor elveszítjük mindazt, amiért a forradalom harcolt. Vagy jobbra, vagy balra szakad le a part. Mi egyiket sem akarjuk, de szeretnénk végre egy demokratikus életformában élni, építeni, dolgozni és megadni végre a dolgozó embereknek azt, amire munkájuk és szenvedésük árán jogot szereztek. Minden jót kívánok! Vigyázzanak magukra, és vigyázzanak arra, hogy olyan munkát végezzenek, mellyel javára lesznek a sokat szenvedett hazánknak, a magyar népnek és vigyázzanak arra, hogy munkájukkal segítségére legyenek a magyar népnek szabadsága, függetlensége visszanyerésében.

Kéthly Anna

Nagy Ferenc volt miniszterelnök beszéde a Magyar Forradalmi Tanács ülésén 1957. január 7-én Strasbourgban

Igen tisztelt elnök úr, kedves vendégeink, kedves barátaim! Magam, a jelen lévő Auer Pál barátom és a Független Kisgazdapártnak évek óta emigrációban lévő többi tagja nevében szeretettel köszöntöm a Forradalmi Tanácsot megalakulása alkalmával. Ez a párt, amely a második világháború után, az egyetlen szabad magyar választáson a nemzet többségi pártja volt, az első pillanattól fogva pozitív állást foglalt el a magyar forradalomhoz, egyetértett a harcokkal, egyetértett a célkitűzésekkel és azoknak minden részletével. Mi, akik a sorsnak abban a megalázásában részesültünk, hogy nem vehettünk részt ebben a forradalomban, szívünkben mély gyásszal állunk meg a forradalom áldozatai előtt és lelkes örömmel üdvözlünk benneteket és a forradalom összes hőseit.

A magyar forradalom a világ szemében le van győzve az elnyomó túlerő által, ti azonban tudjátok, hogy a forradalom él. A forradalom él otthon a magyar nép lelkében és a magyar nép tetteiben. A ti munkátokban kell tovább élnie itt a szabad világban is.

Az elmúlt héten az egyik legnagyobb amerikai képeslap, amely versenyt szokott rendezni az év legnagyobb emberei között, azt állapította meg, hogy az év embere a magyar szabadságharcos volt. Ha versenyt rendezett volna a nemzetek között is, azt állapította volna meg, hogy az év nemzete a magyar nemzet volt.

A magyar nemzet a ti részvételekkel elvégezte a legnagyobb szolgálatot, amit egy kicsi nemzet akár szabadon, akár rabságban az egész emberiség szabadságáért és emberi életéért elvégezhetett. Mi

képviselő és a parlament külügyi bizottságának elnöke. 1946-ban párizsi követnek nevezték ki. 1947 nyarán, Nagy Ferenc lemondása után, tisztségéről lemondva Párizsból nem tért haza. Tagja lett a Magyar Nemzeti Bizottmánynak, majd 1957-ben a Magyar Forradalmi Tanácsnak, később a Magyar Bizottságnak. Az emigrációs folyóiratokon kívül rendszeresen jelentek meg közjogi és politikai írásai a *Le Monde*-ban, a *Figaró*-ban, a *Zürcher Zeitung*-ban és más nemzetközi jelentőségű hírlapokban, folyóiratokban. Ismert és nagyra becsült híve volt az európai egységmozgalomnak.

úgy érezzük, hogy amíg nektek a magyar forradalom ügyét a világ közvéleményében sikerül ébren tartanotok, addig a szabad világnak nem kell félnie kommunista infiltrációtól. A Forradalmi Tanács ma azt is elhatározta, hogy maga közé hívja azokat a régi demokratikus emigránsokat, akik a forradalom célkitűzéseivel egyetértenek. Mi a magunk részéről örömmel ajánljuk fel szolgálatainkat minden minőségben, vagy bármiféle minőség nélkül is. Nem az én feladatomban, hogy a Forradalmi Tanács programjáról, feladatairól itten beszéljek. Egyetlen mondatban jelölném csak meg, amit én gondolok a jövőendő feladatáról. A Forradalmi Tanácsnak az élő magyar lelkiismeretnek kell lenni, amely ott jár minden nép között, amely hálás lesz a segítségéért és amely számon kéri a mulasztásokat.

Nagyon hálásan köszönöm a magam nevében, úgy, mint magyar ember, azokat a biztató szavakat, amiket európai államférfiaktól itt kaptunk és azt kívánom, hogy a Forradalmi Tanács a mai indulásával eredményesen, sikeresen szolgálja az elnyomott magyarságnak az ügyét, sikeresen munkálja azt az utat, amelyen valamennyien együtt hazatérhetünk a mi szabad hazánkba.

(Nagy Ferenc beszédét szakaszonként franciára fordították.)